

ТЕРИТОРІАЛЬНО-ЧАСОВІ ЗМІНИ УРБАНОНІМІЧНОГО ПРОСТОРУ м.ХАРКОВА

(за часів незалежності)

дипломна робота магістра

Виконав: студент гр. ГГ-61 *Рубашенко Євгеній Вікторович*

Науковий керівник: доц. *Байназаров А. М.*

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017

спеціальність 8.04010401 Географія

АНОТАЦІЯ

Підготовка системного дослідження міста Харкова дає можливість вивчити урбаноніми на різних мовних рівнях та часових зрізах. Актуальність обраної проблеми полягає і в тому, що отримані результати можуть бути корисні для дотичних наукових галузей, оскільки урбаноніми зберігають цікаву фізико-географічну, історичну, суспільно-політичну, мовну та іншу інформацію.

Мета дослідження – розкрити територіально-часові зміни урбанонімічного простору міста Харкова та виявлення особливостей формування топоніміки міста. Завдання: - проаналізувати літературні джерела за темою наукового дослідження; - визначити та охарактеризувати етапи територіально-часових змін урбанонімічного простору міста; - розробити класифікацію урбанонімів для характеристики територіально-часових змін у перейменуваннях міста; - укласти карти до кожного етапу територіально-часових змін урбанонімічного простору міста; - запропонувати рекомендації для подальшої зміни урбанонімічного простору міста.

Об'єкт дослідження – урбанонімічний простір міста Харкова. Предмет дослідження – територіально-часовий розвиток урбанонімічної мережі міста. Територія дослідження м. Харкова з урахуванням змін адміністративних меж міста. Наукова новизна полягає у тому, що вперше здійснено комплексне дослідження просторово-часових змін урбанонімічного простору міста Харкова та його картографування. Відповідно до мети і низки поставлених завдань для дослідження обрано описовий метод, а конкретно його прийоми - спостереження, систематизація територіальних фактів і явищ; порівняльно-історичний метод - для з'ясування особливостей номінації окремих мікрооб'єктів. Прийоми статистичного методу використано для з'ясування кількісного співвідношення і продуктивності топонімічних одиниць. Дипломна робота складається зі вступу, чотирьох розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел (83 найменування), що викладені на 77 сторінках, включає 3 таблиці, 18 ілюстрацій, та 4 додатки (3 з них – укладені карти).

У розділі 1 «Методологія визначення урбанонімічного простору» висвітлено сутність, значення урбанонімічного простору, місце у ньому урбанонімів та їх перейменування, та укладання урбанонімічних карт в аспекті тематичного топонімічного картографування. У розділі 2 «Зміни топонімічного простору України» висвітлено загальні зміни у топонімічному просторі України, з урахуванням регіональних особливостей географо-топонімічного простору. А також територіально-часові зміни урбанонімічного простору м. Харкова до прийняття незалежності. У розділі 3 «Територіально-часові зміни урбанонімічного простору м. Харкова за роки незалежності» на основі проведеного дослідження автором визначені територіально-часові зміни урбанонімічного простору м.Харкова за два періоди: з 1991 по 2011 рр. та з 2012 по 2016 рр. Також були укладені аналітичні урбанонімічні карти відповідних періодів. Визначена антропотопонімічна складова урбанонімічного простору на прикладі Шевченківського адміністративного району м.Харкова, як найменшої одиниці аналізу урбанонімічної інформації. Розділі 4 «Використання результатів дослідження у навчальній діяльності та пропозиції до удосконалення урбанонімічного простору міста» присвячений практичній складовій використання результатів дослідження в навчальній діяльності, а також пропозиції щодо подальшого удосконалення урбанонімічного простору м. Харкова.

В результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Аналіз джерельної бази з історії топоніміки Харкова дозволив виділити наступні групи інформації топонімічного середовища міста Харкова: документальні матеріали (загальнодержавні та місцевого самоврядування); списки вулиць; карти, плани, схеми; періодичні видання; публікації спеціалізованих інтернет-видань; групи у соціальних мережах та ін. Ця різноманітність інформаційних джерел за видами і формою дозволила провести аналіз процесу становлення та генези урбанонімічного простору м.Харкова.
2. Було зібрано перелік перейменувань у м. Харкові з 1991 по 2016 рр. на основі яких було проведено типовий аналіз топонімічних назв, а також зроблено територіальну прив'язку до адміністративних районів міста. Складено базу даних для подальшого картографування визначених періодів дослідження.
3. Аналізуючи історичні періоди зміни назв різних об'єктів в м.Харкові, визначили, що топонімічна політика влади була невід'ємною складовою ідеологічної політики держави. Історичні зміни і напрямки політичних змін знайшли своє відображення у трансформації урбанімічного простору міста. Виділені групи назв за своїм походженням засвідчили, що зміни урбанонімічного простору відбувались, до прийняття незалежності Україною, під тиском ідеологічного компонента.
4. На основі отриманих в результаті даних укладено карти «Територіально-просторових змін урбанонімічного простору м.Харкова» за даними на 1991- 2016 рр., а також карта антропотопонімів Шевченківського району м. Харкова. За типами топонімів є однозначне переважання антропотопонімічних та природно-географічних назв в місті, можна відзначити й активну роботу у викоріненні символічно-ідеологічних урбанонімів, які мали значне поширення в м. Харкові до часів незалежності України. В сучасній картині перейменувань в м. Харкові залишились ще назви, які важко ідентифікувати через брак офіційної інформації, тобто визначити їх семантику.
5. В перспективному плані вважаємо, що для перейменувань можна розширити ойконімічну групу, що походять від назв населених пунктів, географічних об'єктів та народів. У цій групі було бажано, щоб набули поширення ойконіміями Харківської області. Також є можливість збільшити кількість антропотопонімів на честь спортсменів харків'ян. Є пропозиція змінити назви адміністративних районів на цифри, розраховуючи за годинниковою стрілкою, в такому разі не будуть виникати проблеми з постійним перейменуванням у зміні назв.